

Att vaka hos en döende

Ingen människa ska behöva dö ensam om det inte sker akut eller om den döende uttryckligen ber om att få vara ensam. Det är viktigt att den som vakar känner den döende sedan tidigare.

Du som ska vaka hos den döende måste känna dig trygg i situationen. Det är viktigt att du får information om den döende och dennes önskemål och behov av omvårdnad. Dokumentation och rapportering är en förutsättning för en god och personlig palliativ vård. Det är sjuksköterskornas ansvar att ge omvårdnadsordinationer och du kan alltid kontakta dem för att få råd och stöd.

Försök att se uppgiften att vara hos den döende som en gåva. Använd all din kunskap, fantasi och lyhördhet för att försöka förstå hur den döende vill ha det. Försök skapa en stämmingsfull och trygg miljö med den döendes personlighet som grund. Målet med vården de sista dygnet är att den döende ska ha det så bra som möjligt.

Var närvarande och våga vara nära! Använd dina händer varsamt. Det är viktigt att Du tänker på att tala till den döende även om denne inte är kontaktbar.

Bered plats för de närstående och välkomna dem så att de känner sig delaktiga. Berätta för de närstående om de förändringar du noterar hos den döende, det kan hjälpa dem i sorgen att finnas med i skeendet. Var inte rädd för frågor. Förmedla de frågor du inte kan svara på till sjuksköterskan. Både du själv och närstående kan ha ett stort värde i att läsa broschyren "Livets sista tid".

Det är viktigt att du kontaktar sjuksköterskan när något i den döendes tillstånd förändras. Sjuksköterskan kan behöva hjälpa till med ytterligare symtomlindring.

Frågeställningar	Observera
<u>Hur mår den döende?</u>	Vakenhet Svarar på tilltal? Sover? Medvetandesänkt?
Finns tecken på besvärande symtom som smärta, illamående, oro, annat?	Orolig? Kallsvettig? Febrig?
Använd validerat instrument för skattning av symtom såsom VAS, NRS eller Abbey pain scale	Ansiktsfärg? Ansiktsuttryck?
	Extremiteter Färg/marmorering? Varm/kall hud? Svullnad?
	Andning Normal – förändrad? Andningsuppehåll? Rossel?
<u>Har den döende det bra/bekvämt?</u>	Åtgärder
Skön viloställning	Favoritläge? Lägesändring efter behov/vårdplan
Sängkomfort	Rent, torrt, slätt i sängen? Vända på kudden? Täcken/filtar efter behov? Rumstemperatur?
Blöjbyte/toalettbesök?	Notera att/när den döende kissar Kontrollera ev KAD Notera även avföring
Hudvård Ögonvård	Massage, mjukgörande salva Torra ögon? Ögondroppar?
Munbedömning ev ROAG	Noggrann munvård efter behov/ vårdplan, fukta munnen ofta
Trygghet/Vanor	Belysning, ljud/musik, vädra

Till Dig som rekryterar personal

Att vaka hos en döende är en viktig uppgift. Den som vakar får vara med om att skriva det sista kapitlet i en annan människas liv. Målsättningen med vård i livets slut liv är att den döende ska ha det så bekvämt som möjligt och att närstående känner omsorg och omtanke. Därför är det viktigt att Du förvissar dig om detta:

- Sträva efter att det ska vara personal som känner den döende. Planera för kontinuitet med så få personer som möjligt och byt inte vak för ofta (minst 3-4 timmars arbetspass).
- Den extrapersonal som rekryteras bör i första hand arbeta i det löpande arbetet på avdelningen/hemvårdsgruppen så att ordinarie personal som känner den döende kan frigöras för att vaka hos den döende.
- Om ordinarie personal inte finns att tillgå måste du förvissa dig om att den som ska vaka hos den döende har kunskap om omvårdnad i livets slut och känner sig trygg med detta.
- Den som vakar hos den döende ska inte behöva känna sig ensam. Vid minsta oro/fundering ska sjuksköterska kontaktas.

**Sjuksköterska ska vid varje arbetspass göra minst ett besök hos den döende.
Omvårdnadsansvarig/tjänstgörande sjuksköterska ska förvissa sig om att denna broschyr lämnas till den person som vakar hos den döende.**

Att vaka hos en döende

*En vägledning
-för dig som ska vaka hos den döende
-för dig som rekryterar personal*